

VAŽNOST OČUVANJA LAŽINE NA PLAŽI SAKARUN (DUGI OTOK) ZA ODRŽIVI RAZVOJ LOKALNE ZAJEDNICE ILI ZAŠTO JE PLAŽA ERODIRALA?

Morana Bačić¹, Kristina Pikelj²

¹„Natura-Jadera“ javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području zadarske županije, B. Vranjanina 11, 23000 Zadar, Hrvatska (mbacic@natura-jadera.hr)

² Geološki odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilište u Zagrebu, Horvatovac 102a, 10000 Zagreb, Hrvatska (kpikelj@geol.pmf.hr)

Plaža Sakarun na Dugom otoku predstavlja jedno od najdragocjenijih prirodnih dobara Republike Hrvatske. Kod većine hrvatskih pješčanih plaža pijesak je rezultat trošenja obalnih stijena. Na plaži Sakarun je njegovo podrijetlo morsko, a čine ga ostaci skeleta, ljuštura i drugi anorganski ostaci uginulih organizama. Prema provedenom geomorfološkom istraživanju procjenjuje se da na plažu godišnje može biti nanoseno oko 14 m³ novo nastalog morskog biogenog sedimenta.

Kroz analizu prostora i načina njegovim upravljanjem, ovaj stručni rad ukazuje na važnost očuvanja sedimenta plaže za dugoročni boljitak lokalne zajednice, kao i pogreške koje su pri tom napravljene, a koje su dovele do gubitka staništa i direktno smanjenja prihoda u turizmu.

Na plaži se od ostataka posidonije formiraju strukture nazvane banketi i/ili lažina koje imaju važnu ulogu u očuvanju sedimenta plaže i apsorpiranju energije mora. Bez ljudskog djelovanja, lažina ostaje na plaži do sljedeće oluje kada je valovi povuku u more. Kad lažine nema, valovi povuku sediment i to pijesak.

Sakarun je krivo brendiran kao pješčana plaža, a neki je zovu i hrvatski Karibi. Kako bi se omogućilo korištenje plaže u turističke svrhe, lažina se zadnji petnaestak godina uklanjala teškom mehanizacijom i odnosila na otpad. Takva uklanjanja su štetna u smislu remećenja prirodnih geomorfoloških procesa plaže, gubitka hranjiva za obalni ekosustav i smanjenja količine pijeska. Prosječna količina sedimenta u 1 m³ lažine iznosi 64 kg. Osim što se pijesak uklanja zajedno s lažinom, mehaničkim uklanjanjem se grabi i površinski sloj plaže te je količina uklonjenog sedimenta još i veća. Procijenjeno je da se godišnje samo uklanjanjem lažine može ukloniti i do 37 m³ sedimenta. Pijesak koji ostaje izložen na plaži ostaje nezaštićen i brzo je odnesen valovima tijekom oluja. Takav način korištenja i upravljanja plažom je doveo do njezine značajne erozije.

Iako je poznato da svako korištenje prirodnih resursa neminovno rezultira njihovom promjenom, pri upravljanju je potrebno jasno definirati u kojoj mjeri je ta promjena prihvatljiva, što u slučaju plaže Sakarun nije napravljeno. Izazov za one koji razvijaju i upravljaju prirodnim područjima je planiranje turizma bez degradacije fizičkog okruženja o kojem ovisi, uz istodobno stvaranje prihoda. Bez održivog korištenja, nema ni razvoja ni dugoročnog opstanka lokalne zajednice.